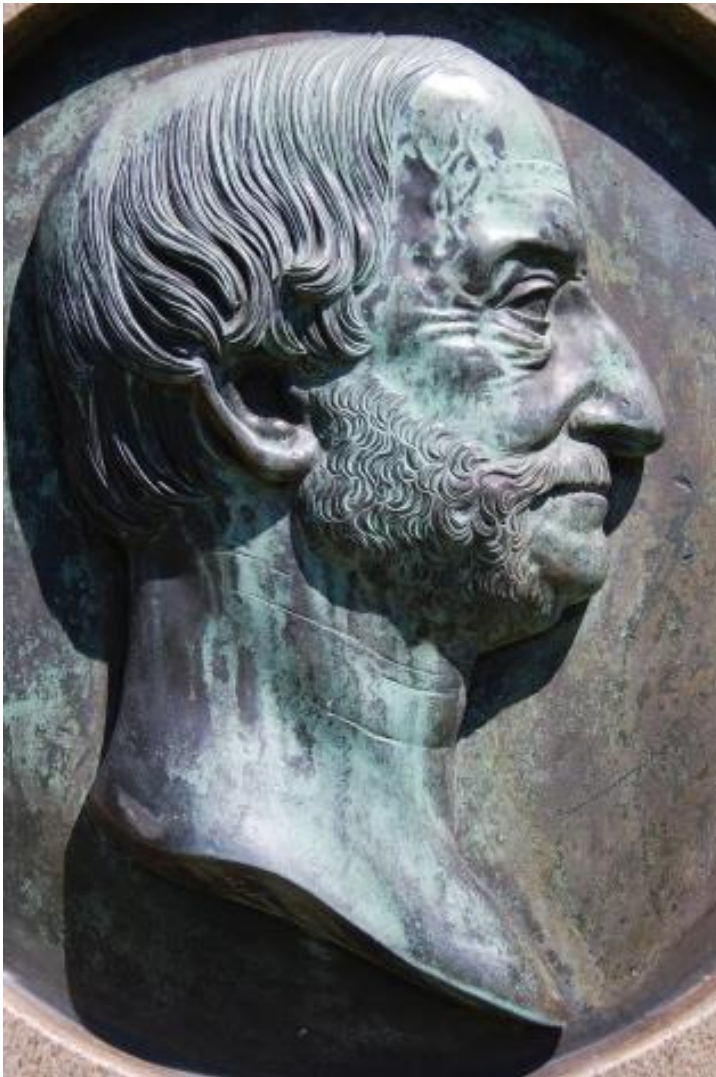
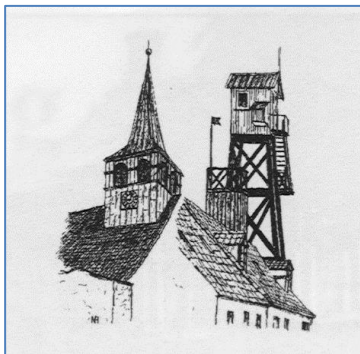

Kikkenborgen

Maj 2016

*Medlemsblad for Dragør Lokalhistoriske Forening
og nyt fra Dragør Lokalarkiv*

DLF's logo er tegnet af Niels Febber Andersen. Lokalarkivets kikkenborg er fotograferet af Jørgen D. Petersen.

"Kikkenborgen" er et fælles blad for Dragør Lokalhistoriske Forening og Dragør Lokalarkiv. Bladet udsendes til DLF's medlemmer og uddeles til alle interesserede fra Lokalarkivet og bibliotekerne. Bladet bliver også lagt på Lokalarkivets og DLF's hjemmesider.

Forsidebilledet viser relieffet af baron Løvenskjold på mindestenen i Kongelunden. Læs mere om stenen inde i bladet.

Dragør Lokalhistoriske Forening

www.dragoer-lokalhistorie.dk

Email: info@dragoer-lokalhistorie.dk

Formand: Claus Ehlers. Tlf: 32 53 32 23.

Næstformand (vedr. medlemskab): Dines Bogø. Tlf. 32 53 11 53 / 20 85 11 53.

Kasserer: Lis Klynge. Tlf. 21 26 41 14.

Sekretær: Marianne Bogø. Tlf. 32 94 11 53 / 40 85 11 53

Send meget gerne din emailadresse til foreningen. Så modtager du med jævne mellemrum nyheder om arrangementer m.m.

Dragør Lokalarkiv

www.dragoer.dk/lokalarkivet

Stationsvej 5, 2791 Dragør. Tlf. 32 89 03 29. Email: lokalarkivet@dragoer.dk

Åbningstider: Tirsdag 13.00 – 17.00 Torsdag 10.00 – 17.00 samt efter aftale.

Se også den lokalhistoriske side på Facebook: www.facebook.com/kikkenborgen.

En flyvemaskine på Dragør Sydstrand

Ulrik Birch var en af Danmarks flypionerer, og blev kendt i årene før 1. Verdenskrig, hvor han lavede flyveopvisninger i Tivoli i København. I 1911 gik han på en fransk flyveskole, men brækkede benet ved et flyveuheld. I august 1912 startede han en opvisningsturné, og da han samtidig var nygift, havde han sin kone med. Måske var det på hjemturen fra denne turné, at han gik ned med sin flyvemaskine og landede på stranden udenfor Dragør. Ulrich Birch omkom som den første dansker ved en flyveulykke i 1913. Til minde om ham er opkaldt *Ulrich Birchs Allé* i Sundby.

Graver Peter Svendsen fra Dragør Kirke har fortalt, at han overværede landingen, som, ses på billedet herover. Aeroplanet var ubeskadiget, så der var ikke tale om en nødlanding. Maskinen havde to mand ombord, og fløj videre efter ca. en times ophold.

Maskinen på billedet, er sandsynligvis en *Maurice Farman*. Den blev senere overtaget af Marinen og fik navnet *Ørnen*. Hærens Flyvetropper havde i 1912 kun én flyvemaskine. I 1913 blev der indkøbt yderligere to maskiner, hvoraf den ene kan være den, man ser på billedet. Hæren havde dengang kun to uddannede piloter, nemlig værkfører Peter Nielsen og premierløjtnant Ussing. Formentlig er én af de to med ved landingen i Dragør. En række dragørborgere stimlede sammen for at beundre det landede fly ude på Dragør Enge. På billedet ser man bl.a. tømrer Adrian Borg; tømrer Ove Petersen, snedker Dirch Jepsen og graver Peter Svendsen, som har fortalt historien om landingen til Dragør Lokalkarkiv.

Mindestenen i Kongelunden

Oprindeligt var der en del skov på Amager. Men dels gjorde hovedstadens behov for brænde et kraftigt indgreb i bevoksningen, dels satte svenskerne ild til det, der var tilbage, da de var på øen under krigen i 1650'erne. Enkelte små skove var der dog. Det var de såkaldte "remiser", som blev plantet for vildtets skyld. For at råde bod på manglen på træ til brændsel, tog man i begyndelsen af 1800-tallet fat på at plante en ny skov på Amagers sydvestlige hjørne.

Det var *Det Kongelige Landhusholdningsselskab*, der i 1818 tog initiativ at plante skoven, der kom til at ligge helt ude i den vestlige ende af Store Magleby Fælle. Kong Frederik den 6. skænkede 12.000 rigsdaler til at købe træer for, og senere gav han sin tilladelse til, at skoven fik navnet *Kongelunden*.

I Kongelunden står to mindesten. I skovens østlige del er en sten for Jonas Collin, der var præsident for Landhusholdningsselskabet, der stod for plantningen af skoven for snart 200 år siden. Midt i skoven ved Kongelundsvej er en mindesten for grundlæggeren af skovens fasaneri, baron Løvenskjold.

Udover at skaffe træ til brændsel, var ideen med skoven, at der skulle drives jagt. I begyndelsen, hvor bevoksningen ikke var vokset så højt op endnu, var det kun mindre dyr som f.eks. harer, man kunne jage.

Også fasanjagt kunne man drive, men fuglene var sat ud i skoven, alene for at være jagtbytte. I 1841 flyttedes nemlig *Det Kongelige Fasaneri* fra Jægerspris til Kongelunden. Meningen var, at de kongelige kunne gå på fasanjagt tæt på København.

Til at stå for driften, udnævntes en kongelig fasanjæger, som bl.a. skulle føre tilsyn med antallet af fasaner, reder og æg samt udlægge foder. Fasaneriet opdrættede fasanekyllinger, som blev sat ud i skoven, så der i 1850'erne var en bestand på 500-600

Mindestenen for Løvenskjold stod tidligere midt i vejkrydset i Kongelunden. Den var fra starten dekoreret med en egeløvskrans i bronze, men den er siden forsvundet. Foto ca. 1905.

fasaner. Heraf blev op mod 400 skudt. Fasanekyllingerne blev udruget under kalkuner.

Når der var fasanjagt, skulle sognefogeden i Store Magleby skaffe klappere. Ved en jagt i 1857 skulle der bruges hele 100 og sognefogeden måtte spørge sin kollega i Dragør, og han kunne skaffe de 50. Og klapperne skulle være mænd. "Fruentimmer og smaa drenge må ikke give møde", hed det i en skrivelse fra sognefogeden.

I 1878 var Christian den 9. sammen med prinsen af Wales på hare- og fasanjagt i Kongelunden. Vejen herud var pyntet med dannebrogflag. Jagten begyndte kl. 10.00 hvor de deltagende "klappere" jagede vildtet frem. Udbyttet var dog ikke så stort, for harerne kunne nemt gemme sig den tætbevoksede skov. Fasaneriet blev formelt nedlagt i 1920, men man kan stadig møde fasaner i skoven den dag i dag.

Det var baron Eggert Christoffer, Frederik Løvenskjold, der var initiativtager til fasaneriet, og for ham er der opsat et monument i skoven. Det står ved vejkrydset midt i skoven og består af en granitsokkel, hvor det øverst er et bronzerelief med Løvenskjolds portræt. På bagsiden står: "For stifteren af den vilde fasaneri, den gamle, brave jæger, rejstes dette minde af hans venner den 12. september 1862."

Henning Sørensen

Gave til Lokalhistorisk Forening

Ved sit 20 års jubilæum i november 2015 fik Dragør Lokalhistoriske Forening overrakt et maleri som gave af formanden for sin søsterklub i Sundby, *Jørgen Melskens*. Maleriets motiv er toldbygningen på Strandlinien 3 (med de to skorstene) og Dragør Kajakklubs skure bagved. Den aflange bygning i baggrunden er "Greisens Pakhus", der i dag rummer Dragør Sejlklubs café.

Billedet er desværre hverken dateret eller signeret. Men at dømme ud fra bademoden, er det formentlig fra 1950'erne. Kunstneren kunne være *Knud Jans* (1916-1985), der oprindeligt var uddannet som dekoratør, men begyndte at male omkring 1948. Han udstillede sammen med kunstnergruppen "Spirallen" i 1950'erne, sammen med bl.a. Asger Jorn. Senere var det dog ikke maleriet, men i højere grad grafik og keramik, der blev Knud Jans' udtryksform.

Knud Jans

Maleriet er nu deponeret i Lokalkivets samling. Selv om arkivet egentlig ikke indsamler billedkunst, får det alligevel fra tid til anden tilbudt kunstværker. Der er

gennem tiden lavet rigtig mange malerier med motiver fra Dragør og Store Magleby, og Museum Amager kan selvsagt ikke tage imod det hele. Deres hovedopgaver ligger på andre felter, så vi arbejder med ideen om at danne en kunstfond, som kan passe på de malerier, der fortjener at blive bevaret for eftertiden.

Hvis du har viden om maleriet overfor, eller har kendskab til andre lidt ældre malerier med lokale motiver, vil Lokalkarkivet fortsat gerne høre om det. Vi har en omfattende registrant over malerier vi kender til, og hvis du kan supplere, så tag et foto af billedet (gerne både for- og bagside) og send det til lokalkarkivet@dragoer.dk

Henning Sørensen

Nye ansigter i DLF's bestyrelse

I marts holdt Dragør Lokalhistoriske Forening sin generalforsamling i kedelhuset på Wiedergården. Formanden, Claus Ehlers, mindedes tre afdøde medlemmer og talte specielt om foreningens første formand fra 1995, Kurt Mathisen.

Møder og arrangementer i løbet af 2015 blev omtalt og også, at foreningen i nyere tid har fået 50 nye medlemmer, så vi er 250. Han fremhævede, at foreningens sekretær fra starten Dines Bogø for anden gang har fået Dragør Kommunes Kulturpris, hvilket også er en anerkendelse af det arbejde, der udføres i lokalhistoriske forening.

Forsamlingen vedtog en kontingentforhøjelse fra og med 2017 på 50 kr, så et medlemskab fra 2017 koster 150 kr for enkeltpersoner og 200 kr. for familier. Nyvalgt til bestyrelsen blev Marianne Bogø og Renee Schwaner.

Efter generalforsamlingen fortalte Dragørs erhvervs- og turismechef Claus Rex om, hvordan historien spiller en vigtig rolle i indsatsen for turismen i kommunen.

Marianne Bogø og Renee Schwaner er nye medlemmer i bestyrelsen i Lokalhistorisk Forening.

Dragør blev sat på verdenskortet

Ved en interessant og velbesøgt byvandring den 6. april arrangeret af Dragør Lokallhistoriske Forening førte historikeren Martin Hans Borg deltagerne i skibsredernes fodspor. Dragørs store skibsreder H.N. Jeppesen (1815-1883) lagde fra midten af 1800-tallet grunden til et rederi, som blev langt det største i Dragør. H.N. Jeppesen havde syv døtre og blandt svigersønnerne blev to af dem fædre til imperiebyggere inden for international skibsfart.

Hans Isbrandtsen (1891-1953) havde sit virke fra USA, og blev verdenskendt, da hans skib "The Flying Enterprise" med kaptajn Kurt Carlsen ("med det skæve skib") kæmpede en heroisk kamp for at redde sit skib i Atlanten under en brandstorm i 1952. Den anden svigersøn Peter Mærsk Møller (1836-1927) blev far til Arnold Peter Møller bedre kendt som A.P. Møller (1886-1965), der grundlagde rederiet med den syvtakkede stjerne, der i dag er verdens største.

Undervejs blev der blandt andet gjort holdt ved Elisenborg, hvorfra H.N. Jeppesen drev sit rederi til sin død i 1883. (Foto Dines Bogø)

De godt 80 deltagere samledes foran Dragør Museum, hvor Martin Hans Borg uddelte historisk materiale og begyndte sin levende fortælling. Under syv stop undervejs blev der gjort holdt ved interessante historiske huse med særlige "tidslommer" om skibsredernes liv og virke. Turens slutpunkt var A.P. Møllers fødehjem, hvor Martin Hans Borg fortalte interessante detaljer, og hvor deltagerne fik mulighed for at besøge det værelse, hvor A.P. Møller kom til verden den 2. oktober 1876. Arrangementet blev afsluttet med lækre sandwich, som generøst var sponseret af Rosenkilde Catering, mens Dragør Lokallhistoriske Forening stod for drikkevarer.

Fotografen Thorvald Holte

Ove Carlsen, der har skrevet mange historiske hæfter om Sydamager, har nu udgivet nr. 27 i rækken. Her fortæller han om Thorvald Holte, der gennem hele sit liv tog tusindvis af fotos fra Dragør.

Holte var ikke professionel fotograf, men en ildsjæl som amatørfotograf. Hans billeder kan forekomme stilfærdige, og nogle synes måske lidt kedelige, men hvor andre gengav Dragør i sommer og sol, foretrak Holte at fotografere byen i vinterhalvåret og ofte med vandpytter fra en regnbyge eller snedriver som en del af motiverne. Thorvald Holtes billeder blev til fra omkring 1920 til midt i 1940'erne, og viser således Dragør i en tid, som ikke mange husker i dag. Hæftet om Thorvald Holtes fotografier fra Dragør kan lånes på Dragørs biblioteker. Som noget nyt er det i et større format end de tidligere i serien, og dermed bliver der bedre plads til at billederne og til at man opfanger detaljer, i de mange fotos, der er gengivet.

Thorvald Holtes foto fra Vestgrønningen er formentlig fra 1920'erne.

Dines Bogø

Udstilling om kunstnerkolonien i Dragør

I aktivitetshuset på Wiedergården viser Dragør Lokalkrav i maj måned en udstilling om de kunstnere, der malede i Dragør fra slutningen af 1800-tallet til omkring 1930. Havnebyen tiltrak naturligt nok marinemalere som *Christian Mølsted*, *Vilhelm Arnesen* og *Louise Bonfils*. Skagensmaleren *Viggo Johansen* tilbragte 20 somre i Dragør. Han blev efterfulgt dels af kunstnerdøtrene Nanna og Ellen, dels af eleven Olga Lau. Efter den første generation af dragørmalere, fulgte en gruppe, hvis navne i dag næsten er gået i glemmebogen, men på deres tid spillede de en vigtig rolle lokalt. Det gælder f.eks. *Sally Philipsen* og *Axel Johansen*. Helt usædvanligt for den danske kunstnerkolonier var, at de kvindelige kunstnere var stærkt repræsenterede i Dragør helt fra den tidligste fase. På den måde adskilte Dragør sig fra kolonierne på Skagen og i Kerteminde.

Byvandring gennem det ældste København

Biskop Absalon grundlagde København. Det lærte mange af os i skolen, men faktisk lå der allerede en større by, *Havn*, da Absalon flyttede dertil i 1100-tallet. At han fik bygget en borg, som skulle kunne forsvare byen, er dog rigtigt nok. Borgen udviklede sig gennem århundreder til at være de danske kongers bolig, og blev senere til det Christianborg Slot, som stadig er centrum for landets styre.

På Dragør Lokalhistoriske Forenings årlige "ud-af-Dragør-byvandring", skal vi denne gang på tur rundt i det ældste København. Vi får historien om Slotsholmen og dens udvikling, men skal også høre om det allertidligste København, som har sine rødder i overgangen mellem vikingetiden og middelalderen.

Undervejs får vi forklaringen på nogle af de karakteristiske gadenavne i den indre by, når vi går gennem Vingårdsstræde, Gammel Strand, Knabrostræde, Magstræde og Vandkunsten.

Vi skal også høre om nogle af de mange bygninger på Slotsholmen, hvor byens gamle flådehavn lå. Turen slutter af ved Holmens Kirke, som var en del af det store orlogsværft, der engang lå næsten inde midt i byen.

Turen finder sted søndag den 29. maj kl. 13.00 og varer 1½-2 timer. Vi mødes på Højbro Plads ved Absalon-statuen. Det er gratis at deltage på byvandringen, men tilmelding er nødvendig til: lokalarkivet@dragoer.dk eller på tlf. 32 89 03 29. Deltagerantallet er begrænset til 40, så skynd til at melde jer til.

Byvandring langs Dragør Sydstrand

I august inviterer Dragør Lokalhistoriske Forening og Dragør Lokalarkiv på byvandring langs Sydstranden. Turen går bl.a. ad "Den høje vej", som Søndre Strandvej hedder i folkemunde. Undervejs fortælles om blegepladserne, campinglivet langs stranden og det store badeanlæg, som kun eksisterede i nogle få år. Turen finder sted tirsdag den 9. august kl. 19.00 – 21.00 og vi mødes på hjørnet af Vestgrønningen og Wiedersvej. Guide er Dines Bogø og alle er velkommen.

Kongelundsfortet 100 år

I 1916 blev Kongelundsfortet taget i brug og kan derfor i år markere sin 100-års fødselsdag. Fortet har haft en omskiftelig historie og været aktivt i såvel 1. og 2. Verdenskrig og den kolde krig.

Den 20. august markerer Dragør Kommune sammen med bl.a. Lokalarkivet jubilæet med et stort arrangement under overskriften "Fortet i bevægelse". DGI (Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger) laver aktiviteter for hele familien, mens Lokalarkivet og DLF arrangerer historiske rundvisninger og fortæller om historien bag.

Programmet lægges i løbet af sommeren, og vil naturligvis blive præsenteret i Dragør Nyt, på www.dragoer.dk/lokalarkivet samt i nyhedsmailen til DLF's medlemmer.

Returadresse:
DLF v/ Marianne Bogø
Ternevænget 30
2791 Dragør

Kommende arrangementer

Hele sommeren

Udstilling om kunstnerkolonien i Dragør

Udstillingen vises i Aktivitetshuset på Wiedergården i maj og flyttes derefter til Lokalarkivet. Begge steder kan den ses i den almindelige åbningstid.

Søndag den 29. maj kl. 13.00 - 15.00.

Byvandring gennem det ældste København

Vi mødes ved Absalon-statuen på Højbro Plads. Deltagelse er gratis med tilmelding nødvendig på lokalarkivet@dragoer.dk eller tlf. 32 89 03 29.

Tirsdag den 9. august kl. 19.00 – 21.00

Byvandring ved Dragør Sydstrand

Aftenbyvandring langs "Den høje vej" og på Dragør Sydstrand . Gratis adgang og alle er velkommen. Vi mødes på hjørnet af Vestgrønningen og Wiedersvej.

Lørdag den 20. august

Kongelundsfortet 100 år

Festlig dag på fortet for hele familien med bl.a. historiske rundvisninger.

Husk også at besøge museerne i Dragør og Store Magleby. Dragør Museum viser udstillinger om Leise Schmidt og hendes liv i byen samt særudstillingen om marinemaleren Christian Mølsted. Danmarks Lodsmuseum sætter i en ny udstilling fokus på lodsernes hverdag. Amagermuseet har hele sommeren udstillinger om landsbyen Maglebylille og egnsdragter fra hele landet. Som sædvanligt bliver museet i Store Magleby gjort levende i juli måned og på Dragør Havn er det som altid "Lodsens Dag" den sidste lørdag i juli.

**Næste nummer af Kikkenborgen udkommer
omkring 1. september**